

JON MIRANDE JOAN ZAIGU

Jon Mirande joan zaigu. Bai, «joan zaigu» esan behar, zeren,* sinestu ezin bagenuen ere, euskal literaturaren zat aspaldi galdua baikenuen. Hala ere, haren lanak bizirik iraunen du.

Herriminez ezin-minez
Erdiratzen zait bihotza
Egunetik egunera
Gau luzetik gau luzera.

Idatzi zuen poetak izakerazko pesimismo ikaragarria zuen barne-hezur muinetaraino sartua, eta, gure herriaz ezezik, bere buruaz ere etsiturik* bizi zen. Euskal Herriaz bere ideia bereziak zituen, 1953.ean «Gernika» aldizkariaren 23 eta 25. zenkabetan agertu ziren **Euskaldungoaren etsaiak** eta **Abertzaletasunaren inguruan** saio laburretan azaldu zituenak; eta batez ere hemendik sortu zitzaizkion gure barnetiko etsaiak. Berak Euskal Herriaren amoreagatik eman zituèn ideia haiengatik, kalte asko lortu zuen bere buruarentzat. «Zainetako» gaitza zuen, nerbioetakoa, eta azken boladan psikiatrekin zebilan.

1972.eko abenduaren 28an hil zen Parisen. Hiri honetan sortua zen 1925.eko urriaren 10ean, guraso zuberotarrengandik.

Idazle ospetsu hau poeta handia zen. Pariseko Unibertsitatean estudiantu zituen Legetza eta Linguistika. Hizkuntza asko eta euskararen dialektuak ikasiak zituen. Aspalditik Euskaltzaindiko laguntzaile genuen.

Haren lanaren fruturik gehienak hor gelditzen zaizkigu euskal aldizkarietan sakabanaturik, poesiak, ipuinak eta saiakerak, «Gernika», «Euzko-Gogoa», «Elgar», «Egan» eta «Igeja» aldizkarietan batez ere. **Haur besoetakoa** (Donostia, 1970) izeneko nobela laburra dugu, argitara eman zigun liburu-bakarra.

Lan asko euskaratu zituen, batez ere frantsesetik eta inglesetik. Nietzsche, Allan Poe, H. H. Munro eta abar ditu, itzulikatu zituèn autoreen arteko.

Idazle bakan honen lanek bizirik iraungo dute. Beste inori ez beste zor diogu gudate ondorengo euskal literaturaren eragintzaren hastapena.* Orduan hasi gineno, Europako haize berriak zekarzkguten haren poesiek, haren ipuinek. Gure egoera itsuan, diktadura gogor baten menpean, literatur molde zaharregien gurpilean,* aspaldi joanak ziren Lizardi eta Lauaxetaren imitatzailen artean, ez zen hain erraza arnasa hartzea. Lizardi eta Lauaxeta gogoko bagenituen ere, hain landua utzi zigutèn alor berean, ezer berririk sortzeke* jira-biraka zebiltzatenen erak hain ziren aspergarriak! Orduan, hain nekez eta isilka eskuratzen genituèn euskal aldizkariak, egarriaren egarritz laster irensten genituen. Gogoak bere bideak dituenèz, Jon Miranderen kezka eraginkorrek eskaintzen zigun zerbait. Inoiz, Iratzeder, Salvatore Mitxelena eta besteren batenak ziren pizgarri. Haik* bai urte latzak, euskaraz kulturazko gaietaz idaztea arriskugarria baitzen! Gizaldi berrikoen artean gogoz irakurtzen genuèn idazlea zen Jon Mirande.

Era berrien hazi ereile izan genuen. Idazle bakan honen ipuin beltzak zituen gogoko, eta honetakoak lehen aldiz ekarri zituen euskal literaturaren alorrera*. Baina bereziki poesian izan genuen eraginik handiena. Berak erakutsi baitzigun, formak eta esateko erak zutèn garrantzia. Gai biziak harturik eta era berriez baliatuz sortu zituen bere olerki atseginak. Egungo poesia berriaren iturriak hargan aurkitzen direla, lasai esan genezake. Honen berri ondo dakite Aresti, J. Azurmendi, J. M. Lekuona, Otsalar, M. Lasa eta gainerakoek, berok ekarri duten pizkunde berriaren iturburuetako bat Mirande zelako. Euskal literaturan toki berezi bat merezi du eta bertan bizirik iraungo du, euskara den arteraino, heriotzarekin baketu den gizonak.

JUAN SAN MARTIN

Zuzentzailearen oharra: Artikulu hau irakurri ondoren, pentsa beza irakurleak, ez ote den mesedegarri, iraganeko zenbait aditz formatan azentu grabea jartzea.

diogu,, deusagu
dizkiote, deustoez
genezake, geinke
zaigu, jaku, zaiku
zait, jat
zaizkigu, jakuz

zekarzkguten, ekartzen
euskuezan (zizkguten)
zigun, euskun, zeraukun
ziguten, euskuen, zeraukuten
zitzaizkion, jakozen

Froga ezazu zuk zeuk
BYASS 96
ona dela izenez eta izanez

GONZALEZ BYASS
JEREZ • XÉRÈS • SHERRY